

MINŐSÉGI SZAKASZOK

(A prepubertás állapot)

Az alkoholfogyasztás legkorábbi fázisában brahiból és dacból kezd el inni a többre hivatott gyerek: ivásában nincsen egyéb hátsó szándék, különösebb megfontolás – legalábbis legjobb tudomása szerint. Nem ez lesz az utolsó tévedése a minőségi alkoholhoz vezető, számos megpróbáltatástól terhes, rögzös útja során. Mint apjától ugyanis hamarosan megtudhatja, egyedüli célja az, hogy fájdalmat okozzon neki, s hogy így köszönje meg a gondoskodást, szeretetet. Továbbá – amint arról a folytonosan közbevágó, könnyes szemű édesanyjától értesül –, hogy szántsándékkal tönkretégye a jövőjét, eljåtssza a lehetőségeit. Magyarul, hogy züllött, felelőtlen, rongy csavargó legyen; ne vigye semmire. Ezt akarod, kislefiam? – hangzik el a még ott helyben, soron kívül eldöntendő kérdés aggodó hangsúllyal, egy csipetnyi fenyegető éllel, s a tárgyunktól most távol eső elvetemült, koraérett egyedeket leszámítva énszerintem nincs rá példa, hogy minderre az adott szituációban felcsillanó szemmel, büszkén, egy acélosan kikurjantott *igen* volna a felelet. Persze, megjegyezném, miközben minden jobb-érzésű gyerek – mentve a menthetőt – tagadólág rázza fejét a szülők által alátartott lavór felett, a párbeszédnek ezen a pontján éppen-séggel nem túl nehéz önmagát az árokparton

elképzelní, hogy őszinte legyen. Nem, noha a maga részéről ennyire nem futna előre per pillanat: az ilyen beszélgetések alkalmával ugyanis teljes erejéből azon dolgozik, hogy túlélje valahogy ezt a rettenetes, infernalis másnapot. A jövő, az majd jöhet holnap, ha valami csoda folytán életben marad.

(Az éretlen szakasz)

A kamaszkor lázas és fogékony, minden újra éhes éveiben felpörögnek az események, szaporodnak a fiatal s az alkoholtartalmú italok konfliktusai. Viharosan felgyorsul a folyamat. Ez az időszak a jó ízlés felé haladó egyedfejlődésben egyértelműen kitérőnek mondható, amennyiben a minőségi szempontokat hosszú évekre szólóan fölülírják a mennyiségiek. Ha azonban a fejlődést nem dogmatikus módon, egyenes vonalú ívként értelmezzük, könnyen beláthatjuk, hogy e stádium gyakorlati haszna elhanyagolhatónak semmiképp sem mondható, hiszen a rettenetes pancsolt házik, barackok, cseresznyék, rumok és egyéb pokoli rövidék, a szőlőt sosem látott, kimért borok alkalmi nélkül honnan lenne később összehasonlítási alap. Hogyan is tudhatna egy nyolcéves traminit később megbecsülni, rangjához méltóan kezelni, aki nem fogyasztott lakklemosót, arc-szeszt, jugoszláv konyakot, bolgár vermutot? Az ekkor beszívott élményanyag, elsajátított tapasztalat mindemllett komoly hozadékkal jár a jellemfejlődés, valamint a lelki érés területén: egy bokorban történő ébredés a példának okáért koncentrált formában segít ráérezni arra, hogy elveszettnek lenni mit jelent. Azon szerencsés versenyző pedig, akinek – időt, energiát nem kímélve – több ízben is sikerül az alkoholmérgezés jeges verejtékezéssel párosuló, intenzívebb fázisáig eljutnia, a halálfélelem élményével lesz gazdagabb. Tud majd mire alapozni a későbbiek során.

A fogyasztás éretlen, mennyiségi szakaszában az ivás mutatóványjellege a meghatározó. Az akció általában közösségi keretek közt zajlik; a teljesítmény felfokozott kényszere egyszerre célozza meg a domináns hím sze-

repét, s kívánja elnyerni a társaságban jelenlevő, viharosan domborodó mellű nőnemű közönség kegyeit, ámulatát. Elismerést, hódolatot az tud bezsebelni, akinek legelőször sikerül a lakásavatón a frissen festett falat, a szomszédot vagy az általa kihívott rendőrt lehánynia, kidobni az első széket a csukott ablakon. Hírnevét az osztálykirándulást követően kapott intők éppúgy öregbítik, mint ha koncert után két nap alatt talál haza, vagy hogyha a gólyatábor egy hetéből egyáltalán nem emlékszik semmire, és szobatársainak szeptember elsején kulturáltan bemutatkozik. Fölötted aludtam, mondják ilyenkor neki, miközben a vállát elismerően megveregetik. Az ezt követő néhány évben az előző esti hőstörténetek uralják a beszélgetéseket.

(Az átmeneti stádium)

E szakasz kerete, színtere a felsőoktatás. Legnagyobb újdonsága, érdemi nóvuma, hogy immár nem kell az alkoholfogyasztáshoz házibuli, születésnap, egyéb alkalom. Az öt év voltaképpen egyetlen egybefüggő alkalom, amit órák tagolnak, vizsgák szakítanak meg ideiglenesen. Lezajlik a szakosodás, a specializáció, kialakul az érdeklődési terület: ki sörsz, ki boros, ki pedig rövides. A gyengébb jelleműek nem bírják a tempót: kihullanak, lezúllenek, abbahagyják az egyetemet. Az ambíciózusabbjában felébred a karriervágy, az intellektuális lelkiismeret: az egymást érő bulik közben tanulni kezd. Whiskyk és tequilák jönnek be a képbe; feltűnik a különbség a Borsodi és a Heineken között. Fel nőnek a feladathoz a lányok is. Mindennemű előzmények nélkül érdekes kezd lenni, hogy milyen bor van az albérleti asztalon: a márka, a fajta esetenként már túlmutat az árszempontokon. Persze, a formálódó ízlés ekkortájt még messze nem lesz az események alakulásában kizárólagos: a benyakalt választék az éppen aktuális anyagi helyzethez igazodik. A szeszesebbje folyamatos engedményeket tesz a minőség oltárán, ám közben immár alakul az önérzete, főként pedig tud mihez viszonyítani: már nem lehet pusztán csak a rend kedvéért, az ivás miatt megítatni bármi-

Adom és Gézi farsang, egyéb mintakul,
igyekező regtből némi cirkusz, legyen
lelkiismeretesen jelölve, tisztelettel,
mikor pedig félé legel.

Eltérített szerelmesvers

Iszonyu telihold strázsál a világra.
Rózsafák menete szökne: hiába.

Tövisekardjait gulába lerekják,
újra világos ven. Aradon feregják

már a fákat. Cukrozott besugó-szelek
szaggatják zászlóit. Emberek lengenek.

Bolond. Hiszen ez a szerelmesek holdja!
/ Elvázott rózsafák zuhannak keromba./

Legel, '74 november 6 Feladójától Tibor

Zalán Tibor kézirata

vel. Az öntudatra ébredés szép pillanata, amikor a kommersz konyakot, pohárka almabort kínáló barátságos házigazdát első ízben vissza tudja utasítani.

(Az érett férfikor)

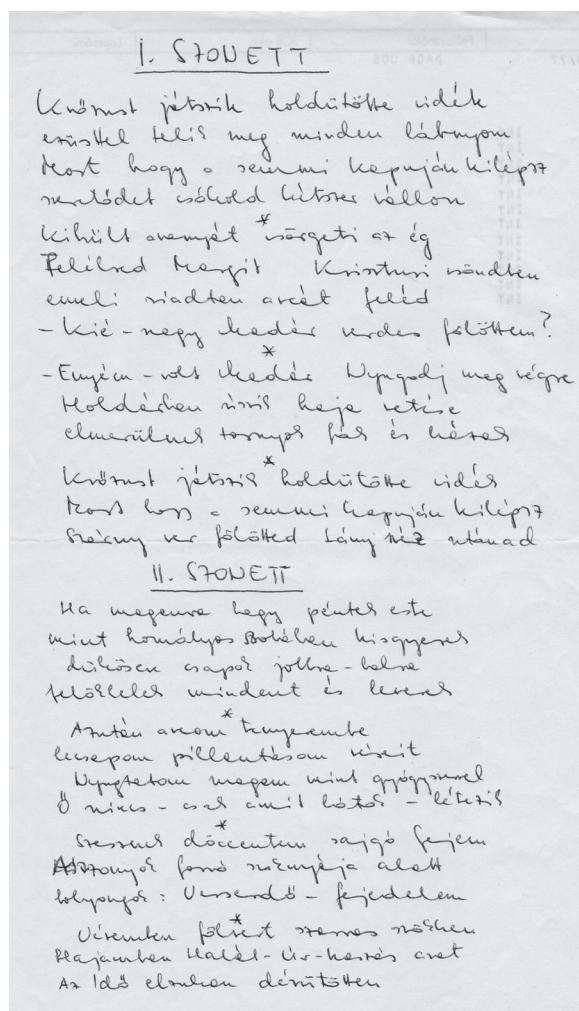
Kezdeté ahhoz a ponthoz köthető, amikor végérvényesen lefoszlanak az ivásról a színpadi gesztusok, megszűnik az alkoholizálás mutatóanyagjellege. A rendszeres fogyasztás a jellem kérdésévé, megoldandó feladattá, magánügyvé válik – nincs már kifelé irányuló, demonstratív üzenete. Az elmagányosodó fogyasztó magára marad vele. Aztán egy őszi éjjelen rádöbben a törzshelyén, hogy valaminek végérvényesen vége van. Ha nem néz vele szembe, rámegegy az élete. Súlyos este, megrendítő pillanat. Értzi, ez most valóságos döntéshelyzet: az életben három-négy

van ilyen. És ez az a pont, ahonnan hamar elválnak az utak: akiben nem elég hangos a vézscsengő, végzetesen megcsúszik, míg nem egyszer arra ébred, noha kristálytisztán emlékszik rá, tegnap család volt még benne, a ház üres. A pechesebbnek nemsokára abból áll a napja, hogy emelgeti a kukafedelelet. Az erősebb és felkészültebb függő – felnővén a feladathoz – végigkínlódja az életet, hogy a gyeplőt kézben tudja tartani. Segítségért folyamodik. Más esetben önerőből nem iszik éveket. A bárd persze közben mindvégig a feje felett lebeg. Nem felhőtlen, de kibírható állapot. A felelőtlen szabadságot, a pihekönynyű kábulatot nehéz elfelejteni. Izomból és belátásból, nem meggyőződésből absztinens. Nem él társasági életet. Kerüli az embereket. Sorsát türelemmel viseli. Ki lehet így húzni, azt hiszi. A szesszel való érzelmi kapcsolata nosztalgikus. A kerthelységben napfürdőző alkoholistákhoz irigységgel viszonyul – ám mikor ezt észreveszi, a serpenyő másik oldalára emlékezteti önmagát. De a legőszintébb csodálattal azoknak adózik, akik el tudták azt érni, éppen jókor váltva, amire neki már sajnos nem maradt ideje: hogy igényes, minőségi, önreflexív ivók legyenek.

(A paradicsomi állapot)

A hierarchia csúcsán ők találhatók, ezek a rendkívüli, kivételes, többnyire igen jólelkű emberek. A borboltok törzsvevői. A jobb pincékbe is bejáratosak. Ők azok, akiket egy idő után névről ismernek a termelők. Életük rendezett, kiegyensúlyozott. Nem harci természetű a maligánhoz fűződő viszonyuk. Az alkohollal nem rombolják: kényeztetik magukat. Akkor isznak, ha valami jóra vágynak – általában eszükbe sem jut, hogy szeszestalt fogyasszanak. Hogy csak úgy, menet közben, szerda délben, éhgyomorral, bekapjanak valamit. Vagy mert egy cimbora épp szembejön. Nem a valaha volt öntudatlan, mohón vágyott kábásáért isznak, hanem életük belső ritmusa szerint. Nem a fiatalságukat kergetik. A kontroll hiánya számukra többé már nem kényszer és kíváncsi. Nem kell már a mámor, nincsen rá szükségük, hogy időn-

ként az eszük házon kívül legyen. Nincs már mit lázasan keresni: megtalálták a nyugal-mukat. A lemenő nap sugarába tartják a poharukat. Elmélyülten ízlelgetik az alkalomra kiválasztott fajtát, évjáratot. Ráküldenek pár

Zalán Tibor kézirata

fatolnyai sajtot, egyebet. Nem dülöngélnek és nem beszélnek hülyeségeket. Sosem részegek. Kézben tartják az életet. A kertben ülnek, donganak a méhek, időnként a poharukba nyálnak, aztán újra töltenek. Régóta nem jut már eszükbe, hogy könnyen alakulhatott volna máshogyan. Megszűnik az érzés, ami más esetben végigkísér egy életet: hogy – ha izom, ha nem – csak a gond, csak a munka van vele. Lehet, ez az az állapot, amit mindközönségesen boldogságnak mondanak, s aminek a feltétele – ezek szerint – a jó borokkal létrehozott harmonikus kapcsolat. Mélyen igazságtalan, hogy ők is elhullanak.